

Ny giv for offensiv yrkesforening

– Vi har aldri hatt flere medlemmer enn nå. Siste oppdatering viser at vi teller 551, inkludert de assosierte medlemmene, konstaterte Helge Bjørnstad Pettersen da Foreningen for leger i vitenskapelige stillinger (LVS) avholdt sitt årsmøte i mai.

– I tillegg vil mange av våre kolleger, som stipendiatene og de med professor II-stillinger, være tilknyttet andre yrkesforeninger gjennom sine hovedstillinger, men der vi ivaretar deres fag- og forhandlingsinteresser. LVS vil således være fag- og forhandlingsforening for langt flere enn 1 000 personer, slo LVS-lederen fast.

Den største gruppen utgjør dem med professor I-stillinger, med i alt 177 personer. Av den grunn var signalet fra Kristin Clemet av stor betydning. Statsråden i Utdannings- og forskningsdepartementet var invitert som innleder til den årlige LVS-konferansen om medisinsk forskning ved landets universiteter og universitetssykehus, og innrømmet at hun først nylig var blitt klar over at en assistentlege tjener mer enn en professor I. Slik gav inspirasjon til de tillitsvalgte, som ennå stod i startgropen for lokale lønnsforhandlinger.

Forvaltningsorgan

Hvorvidt universitetene skal bli selveiende institusjoner, har vært et sentralt spørsmål for LVS det siste året. I den forbindelse presenterte styret sitt arbeid med innstillingen fra det såkalte Ryssdal-utvalget (1), og hvor Stortinget ennå ikke har fattet endelig vedtak.

Under behandlingen av stortingsmeldingen om kvalitetsreformen, gikk Stortingets flertall inn for at de høyere statlige utdanningsinstitusjonene skulle være forvaltningsorgan med utvidede fullmakter. Stortinget bad departementet legge frem forslag til felles lovverk for statlige og private universiteter og høyskoler. Ryssdal-utvalget hadde også som mandat å foreslå ny tilknytningsform for de statlige institusjonene, eksempelvis som stiftelser. I den anledning har Legeforeningen uttrykt frykt for at dersom universitetene omdannes til selveiende juridiske enheter, vil Stortingets ansvar for institusjonene bli svekket (2).

Reformtrekthet

– Ryssdal-utvalget er på viktige punkter delt i et flertall og et mindretall. Flertallet, som blant annet foreslår endret tilknytningsform, har ikke klart å tydeliggjøre hvilke problemer flertallets forslag vil løse, eller hvordan disse forslagene kan sette institusjonene bedre i stand til å oppfylle sine forpliktelser, lød LVS-styrets oppsummering.

– Flertallet i Ryssdal-utvalget hevder at de statlige institusjonene er lite fleksible og

omstillingsdyktige. Vi vil minne om at universiteter og høyskoler har vært gjennom en serie med omstillinger de siste 10–15 årene, i form av perioder med rekordhøy studenttilstrømming, høyskolereformen med sammenslåing av høyskoler og nå sist kvalitetsreformen med endringer i studietilbud, undervisnings- og evalueringsformer og i intern organisasjonsstruktur.

– Disse endringene har imidlertid slitt betydelig på institusjonenes ansatte som nå trenger tid både til å gjennomføre de vedtatte endringene i studieopplegget, i undervisnings- og evalueringsformer, og til igjen å få avsatt tilstrekkelig tid til forskning, sa Bjørnstad Pettersen.

Manglende dokumentasjon

– Hvis det er engstelse for at departementet skal kunne instruere institusjonene, er det nok å følge mindretallets forslag og lovfeste institusjonenes uavhengighet. Heldigvis har utdanningsministeren signalisert at hun ikke vil gå inn for flertallets forslag, sa LVS-lederen til årsmøteforsamlingen.

– Vi synes ikke utvalgets flertall har vært tilstrekkelig oppmerksom på de siste endringene i universitets- og høyskoleloven, som ble gjort gjeldende fra 1.1.2003. Endringen har gitt institusjonene betydelig autonomi og stor grad av frihet, fremholdt han.

– Stiftelse eller ei er ikke avgjørende. Derimot sammenslåingen av høyskoler og forskningsinstitusjoner, istedenfor å ivareta universitetenes interesser, mente Nils-Henrik von der Fehr, professor ved Institutt for økonomi, Universitetet i Oslo. – Tro bare ikke dere har vunnet kampen allerede ved å ha nedkjempet Ryssdal-utvalgets flertall, advarte han. – Se bare på universitetene som nå posisjonerer seg ved å annonsere på TV for å få studenter. Dessuten er det slik at produksjonen blir premiært, ikke kvaliteten.

Nils Erik Gilhus, professor og dekan ved Det medisinske fakultet, Universitetet i Bergen, påpekte at det ikke er vitenskapelig evaluert at markedet regulerer det han kalte BI-strukturen. Gilhus mente det var gunstig å ha en resultatbasert finansiering av de høyere utdanningsinstitusjonene, vurdert etter antall publiseringer i tidsskrifter med referee-tjeneste. – Antall publikasjoner per årsverk har gått ned de senere år. Det er et dårlig tegn og vi må snu trenden, sa Gilhus.

LVS-styret representert ved (bak f.v.) Bjørn K. Straume, Kaare M. Gautvik, Jan G. Bjålie, Merethe Kumle, Helge Bjørnstad Pettersen, Ingeborg Bøe Engelsen og Amund Gulsvik. Foto Kari Ronge

Opp på barrikadene

Ole Didrik Lærum, også han professor ved Universitetet i Bergen, uttrykte større optimisme. – 1990-tallet var preget av budsjett, budsjett og atter budsjett ved universitetene. Endelig har vi våknet og lar verdisyn gå foran. Det ble nok ampert på statsrådskontoret da 4 000 universitetsansatte gikk på barrikadene med våre protester, sa Lærum.

LVS holder dermed fast på at tiden ikke er moden for enda en runde med så omfattende omstillinger som innføring av ny tilknytningsform vil føre med seg.

– Etter LVS mening bør institusjonene nå få ro til å tilpasse seg endringene som alt er foretatt, prøve ut de frihetsgrader de har fått og evaluere disse *før* nye endringer og omstillinger blir iverksatt, heter det i styrets årsberetning, og som årsmøtet enstemmig sluttet seg til.

Kari Ronge

kari.ronge@legeforeningen.no
Avdeling for informasjon og helsepolitikk

Litteratur

1. Norges offentlige utredninger. Ny lov om universiteter og høyskoler. NOU 2003: 25. Oslo: Statens forvaltningstjeneste, Seksjon statens trykning, 2003.
2. Johannessen LB. Kvalitetshensyn kan bli skadelidende. Tidsskr Nor Lægeforen 2004; 124: 541.